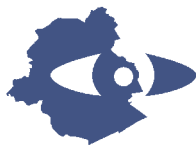


OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIEN
BRUSSEL



OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

Synthese van de rondetafel

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT 2014
Vrouwen, bestaansonzekerheid en
armoede in het Brussels Gewest



Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie



Synthese van de rondetafel

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT 2014

Vrouwen, bestaansonzekerheid en
armoede in het Brussels Gewest



Brusselse armoederapporten

De inhoud van het Brussels armoederapport werd vastgelegd in de ordonnantie van 20 juli 2006 "betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest". Het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn werd belast met de uitwerking ervan.

Deze ordonnantie legt vast dat er tweejaarlijks een vijfdelig armoederapport verschijnt: de (jaarlijkse) Welzijnsbarometer, het Thematisch rapport, de Gekruiste Blikken (externe bijdragen), het Brussels actieplan armoedebestrijding en de Synthese van het rondetafelgesprek. Op basis van deze verschillende katernen formuleert de Verenigde Vergadering tenslotte aanbevelingen met betrekking tot de strijd tegen armoede.

Voorliggende Synthese van de rondetafel vormt het vijfde luik van het **Brusselse armoederapport 2014**:

- Welzijnsbarometer
- Thematisch rapport: "Vrouwen, bestaansonzekerheid en armoede in het Brussels Gewest"
- Gekruiste Blikken
- Brussels actieplan armoedebestrijding
- Synthese van de rondetafel

De verschillende rapporten zijn beschikbaar op de website van het Observatorium (www.observatbru.be) of kunnen gevraagd worden via naouassar@ccc.irisnet.be

De inhoud van dit rapport mag overgenomen worden, mits duidelijke bronvermelding.

Gelieve op volgende wijze naar de synthese van de rondetafel te verwijzen:

Observatorium voor gezondheid en welzijn van Brussel-Hoofdstad (2015) *Synthese van de rondetafel*, Brussels armoederapport 2014, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Ce document est également disponible en français.

COLOFON

Auteurs:

Sarah LUYTEN
Laurence NOËL

Lay-out:

Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire asbl:
Nathalie da Costa Maya

Depotnummer:

D/2015/9334/32

Voor meer informatie:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183 – 1050 Brussel
Tel: 02/552 01 89
observat@ggc.irisnet.be
www.observatbru.be

Sarah LUYTEN
Tel: 02 552 01 53
sluyten@ggc.irisnet.be

DANKWOORD

Wij danken iedereen die heeft deelgenomen aan deze rondetafel, de Brusselse parlementsleden en ministers en iedereen die heeft bijgedragen aan de publicatie van de verschillende katernen van het *Brussels armoederapport*

We danken in het bijzonder de Leden van het Verenigd College van de GGC bevoegd voor het beleid inzake Bijstand aan personen en hun vertegenwoordigers voor de inleiding en de afsluiting van de rondetafel en de sprekers die inzage hebben gegeven in hun werk rond Brusselse vrouwen in bestaansonzekerheid: Martin Wagener (la Strada), Bruna Sassi (Soroptimist), Justine Vleminckx (Fédération des services sociaux), Amélie Daems (Flora), Jean Spinette (président de la Conférence des présidents et secrétaires des 19 CPAS bruxellois) en Bruno Vinikas (Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté).

Het team van het Observatorium

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	6
I. WELKOMSTWOORD DOOR DE MINISTER BEVOEGD VOOR HET BELEID INZAKE BIJSTAND AAN PERSONEN, MR. P. SMET	7
II. ENKELE ALGEMENE REACTIES OP HET THEMATISCH RAPPORT	9
III. PUBLIEK DEBAT ROND DRIE THEMA'S	10
1. Thema 1 : Vrouwen zonder (geschikte) huisvesting	10
1.1 Presentatie van de resultaten van een studie van la Strada (steunpunt thuislozenzorg Brussel)	10
1.2 Presentatie van het Soroptimist project (lid van Vrouwenraad vzw en Conseil des femmes francophones asbl)	11
1.3 Reacties van de zaal	12
2. Thema 2 : Wederzijdse hulp	12
2.1 Presentatie van een studie gerealiseerd door de Fédération des services sociaux – federatie van de bicommunautaire maatschappelijke diensten: portret van een vrouw in kansarmoede	12
2.2 Presentatie van het onderzoek van Flora vzw	12
2.3 Reacties van de zaal	13
3. Thema 3 : Genderdimensie in het armoedebestrijdingsbeleid	14
3.1 Tussenkost van de Conferentie van de voorzitters van de OCMW's (en de voorzitter van het OCMW van Sint-Gillis)	14
3.2 Tussenkost van het Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté	14
3.3 Reacties van de zaal	15
IV. AFSLUITEND WOORD DOOR DE MINISTER BEVOEGD VOOR HET BELEID INZAKE BIJSTAND AAN PERSONEN, MEVR. C. FRÉMAULT	16
BIJLAGE: DEELNEMERS AAN DE RONDETAfel	19

INLEIDING

Naar aanleiding van de publicatie van het *Brussels armoederapport* wordt er telkens een rondetafel- gesprek georganiseerd, waar de conclusies van het rapport publiek besproken worden met alle betrokken actoren. De bedoeling is om werkpistes te formuleren die het parlementair debat kunnen voeden en die kunnen bijdragen aan het *Brussels Actieplan Armoedebestrijding* en zo kunnen aanzetten tot politieke actie in de strijd tegen armoede en ongelijkheden.

Het rondetafelgesprek vond plaats op 3 maart 2015 en bracht 121 mensen samen, onder wie enkele van de betrokken vrouwen, beleidsverantwoordelijken, lokale beleidsmakers, vertegenwoordigers van verenigingen die hebben meegewerkt aan het thematisch rapport, sociale hulpverleners en onderzoekers.

De dag begon met een presentatie van de belangrijkste vaststellingen van de Welzijnsbarometer en het Thematisch rapport "Vrouwen, bestaansonzekerheid en armoede in het Brussels Gewest". Daarna werd het woord gegeven aan enkele terreinorganisaties, die eveneens een bijdrage schreven voor de Gekruiste Blikken en die enkele vaststellingen en pistes voor actie gaven over drie thema's:

1. Het probleem van dak- en thuisloosheid bij vrouwen: vrouwen zonder huisvesting of slecht gelogeerd in het Brussels Gewest.
2. Onderlinge hulp en initiatieven van wederzijdse bijstand, opgezet en georganiseerd door de vrouwen zelf om hun levenssituatie te verbeteren.
3. Het belang van een genderperspectief bij de ontwikkeling en evaluatie van het armoedebestrijdingsbeleid.

Voorliggende Synthese van de rondetafel vat de interventies over deze thema's en de reacties van de zaal samen.

Een samenvatting van het thematisch rapport vindt u op de website van het observatorium (www.observatbru.be > publicaties > armoede > armoederapporten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) of via deze link: Samenvatting van het thematisch rapport.

De presentaties over de Welzijnsbarometer en het Thematisch rapport vindt u eveneens op de website van het observatorium (www.observatbru.be > publicaties > armoede > armoederapporten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) of via deze link

Presentatie Welzijnsbarometer 2014 (.pdf)^[1]
(enkel in het Frans beschikbaar)

Presentatie Thematisch rapport deel I (.pdf)^[2]

Presentatie Thematisch rapport deel II (.pdf)^[3]
(enkel in het Frans beschikbaar)

[1] <http://www.observatbru.be/documents/graphics/rapport-pauvrete/2014-barometre-social-ppt-englert-ok.pdf>

[2] <http://www.observatbru.be/documents/graphics/rapport-pauvrete/2014-thematisch-rapport-ppt-deel1-luyten.pdf>

[3] <http://www.observatbru.be/documents/graphics/rapport-pauvrete/2014-rapport-thmatique-ppt-partie2-noel.pdf>

I. WELKOMSTWOORD DOOR DE MINISTER BEVOEGD VOOR HET BELEID INZAKE BIJSTAND AAN PERSONEN, M. P. SMET

Dames en heren,

Hartelijk dank dat u mij heeft uitgenodigd het woord te nemen tijdens deze Rondetafelbijeenkomst.

U geeft me daarmee de gelegenheid nogmaals te spreken over een onderwerp dat me na aan het hart ligt, en dat voor onze Brusselse regering nog altijd een grote uitdaging vormt.

“Mijn hart klopt op het ritme van deze stad” en “mijn hart bloedt door wat ik er zie gebeuren”.

Dat was mijn eerste indruk bij het lezen van het thematisch verslag en het verslag “Gekruiste blikken”.

Want het voornaamste probleem in ons gewest, zowel voor de aanpak van de strijd tegen armoede als voor andere problemen, is dat een groot aantal organisaties sociale acties opzetten om armoede in te dijken, terwijl die armoede toch blijft toenemen.

Moeten we dan besluiten dat die organisaties slecht werk leveren?

Helemaal niet! Uit hun getuigenissen en analyses in het boek “Gekruiste blikken” blijkt dat erg veel nuttig werk wordt verzet door de OCMW's, de verenigingen die in het werkveld actief zijn.

Maar wij moeten nog meer sleutelen aan de samenhang en de coördinatie van dat sociale netwerk, met het oog op een betere preventie van het verschijnsel armoede.

Moeten we dan besluiten dat er voldoende mensen en middelen zijn om armoede te bestrijden?

Hoegenaamd niet! Het probleem moet immers bij de wortel worden aangepakt, terwijl men rekening houdt met de verschillende dimensie van armoede.

Dat betekent dat we de strijd op verschillende fronten moeten voeren (huisvesting, werkgelegenheid, de kwaliteit van onze dienstverlening) en dat we middelen moeten vrijmaken voor het voeren van een inclusief en horizontaal beleid.

Zoals ik enkele jaren geleden al zei: *“U zou ook van de beleidsmakers moeten eisen dat zij meer doen, dat zij de structuren vereenvoudigen, dat het geld ten goede komt van de mensen in het werkveld”.*

Zoals overigens de vrouwen die aan het woord komen in het verslag van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn:

- zij zeggen dat zij meer zijn blootgesteld aan armoede omdat zij zich meer verantwoordelijk voelen voor hun gezin, hun kinderen;
- zij pleiten voor een beter (menswaardiger) inkomen, voor aangepaste, betaalbare huurwoningen, voor toegang tot meer banen tegen een gelijk loon, voor toegang tot adviesverlening van maatschappelijke, psychologische of juridische aard;
- deze vrouwen vertellen ons dat zij meestal geen belangstelling hebben voor het beleid in zijn geheel, ongeacht het bevoegdheidsniveau overigens. Zij zijn verbitterd of staan kritisch tegenover het beleid;
- desondanks vinden deze vrouwen nog de kracht om andere werkmethoden voor te stellen. De hervormingen die zij suggereren, betreffen bovendien verschillende aspecten van het overheidsoptreden. Zij willen dat wij, beleidsmakers, een beter begrip zouden krijgen van hun problemen, hun dagelijkse leven.

Waar liggen voor ons de prioriteiten?

- De strijd tegen armoede in Brussel valt slechts te winnen met een gemeenschappelijke en gecentraliseerde benadering voor alle inwoners, zonder onderscheid. We moeten het beleid inzake armoedebestrijding concreet uitstippelen en beheren, vertrekkende van een duidelijk beeld van de situatie; projecten moeten gemonitord worden en de effecten van het gevoerde beleid moeten voor zover mogelijk worden geëvalueerd. De welzijnsbarometer, het Armoederapport, het datawarehouse, zijn evenzovele instrumenten die wij moeten gebruiken en ontwikkelen;
- Samen met mijn collega Céline Frémault lanceren we een oproep tot het indienen van voorstellen voor acties in het kader van het proefproject “Housing First”, in de vorm van partnerschappen tussen plaatselijke verenigingen en OCMW's. Wij hebben dat model uitgebreid naar de doelgroepen “vrouwen” en “jongeren”;
- De OCMW's spelen een centrale rol in de strijd tegen armoede, door het bieden van maatschappelijke bijstand

of sociaal-professionele integratie. Zij zullen steun krijgen bij hun werk, meer bepaald door de ontwikkeling van diensten voor schuldbemiddeling; in dat verband streven wij naar de implementatie van een gemeenschappelijk computerprogramma.

Wat de sociale coördinaties betreft, komen er in deze legislatuur nieuwe bepalingen omdat het van essentieel belang is de netwerken ten behoeve van achtergestelde groepen te activeren en te ondersteunen.

- Er wordt weer een onderling overleg opgezet tussen alle ministers van het Verenigd College en de Gemeenschappen om horizontale maatschappelijke acties te voeren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en om een concreet plan voor armoedebestrijding in ons gewest op te stellen;
- Wij werken nu al aan een nieuwe aanpak en een efficiënt beheer van de maatregel ter bestrijding van dak- en thuisloosheid. Het is immers onaanvaardbaar dat mensen op straat leven; daarom wil ik zorgen voor een waardige opvang van daklozen, en voorzie ik in specifieke ondersteuning met het oog op hun maatschappelijke herintegratie.

Tot besluit wil ik nog benadrukken dat het beginsel van gelijke kansen voor mannen en vrouwen één van de pijlers van onze democratieën vormt.

Dat beginsel ligt in onze wetgeving verankerd en moet ook de grondslag blijven van ons beleidswerk.

Ik meet de kwaliteit van onze samenleving aan de hand van de mate waarin iedereen toegang krijgt tot de grondrechten, zonder onderscheid op grond van geslacht, zonder onderscheid op grond van andere criteria.

Het is onze verantwoordelijkheid, als ministers bevoegd voor de Bijstand aan Personen, om in dit Gewest dat ons dierbaar is, te zorgen dat de armste bevolkingsgroepen een beter leven krijgen.

Ik dank jullie voor jullie aandacht

De Minister Pascal Smet

II. ENKELE ALGEMENE REACTIES OP HET THEMATISCH RAPPORT

De éénooudergezinnen verdienen meer aandacht

Het is immers een realiteit die niet alleen vrouwen aanbelangt maar ook talrijke kinderen. Er is nood aan een systematische aanpak van alle problemen die zij ondervinden en aan een centralisering van de dienstverlening. Deze centralisering is onontbeerlijk in het Brusselse welzijnslandschap dat zo gefragmenteerd is. Eenoudergezinnen zouden bespaard moeten blijven van sancties.

De armoedemechanismen die alleenstaande moeders raken zijn niet anders dan de mechanismen die andere groepen in de samenleving raken, het is wel zo dat alleenstaande ouders een grote kans hebben om in aanraking te komen met deze armoedemechanismen.

Verschillende alleenstaande moeders hebben kinderen die geplaatst zijn in een instelling. Armoede mag ook bij deze groep geen motief zijn voor het plaatsen van kinderen, toch blijkt in veel gevallen de plaatsing van de kinderen louter een gevolg te zijn van armoede.

Een opvolging van het armoederapport

Burgers moeten erop kunnen toezien dat er gevolg wordt gegeven aan de vaststellingen en aanbevelingen die voortvloeien uit het armoederapport.

Toegankelijke kinderopvang als een van de belangrijkste hefboomen in de strijd tegen armoede bij vrouwen

Een goed systeem van kinderopvang laat vrouwen toe om een gezin te combineren met werk. Zonder toegankelijke kinderopvang is dat quasi onmogelijk.

De impact van de verstrenging van de toegang tot sociale zekerheid meten

De impact van de hervormingen inzake pensioen, werkloosheidsuitkering en mantelzorg is verschillend naargelang het gewest en naargelang het geslacht. Vrouwen worden in belangrijke mate getroffen door deze hervormingen omdat ze vaak precair werk hebben, ze zijn vaak samenwonend of gezinshoofd en ze kennen vaak periodes van tijdelijke werkloosheid.

Inzake pensioenen zullen vrouwen ook anders dan mannen getroffen worden door de hervorming. Slechts weinig vrouwen hebben in het Brussels Gewest immers volledige pensioenrechten kunnen verwerven.

Een genderblik op deze hervormingen is van groot belang.

III. PUBLIEK DEBAT ROND DRIE THEMA'S

Het publiek debat werd gestructureerd rond drie thema's:

1. Het probleem van dak- en thuisloosheid bij vrouwen: vrouwen zonder huisvesting of slecht gelogeerd in het Brussels Gewest.
2. Onderlinge hulp en initiatieven van wederzijdse bijstand, opgezet en georganiseerd door de vrouwen zelf om hun levenssituatie te verbeteren.
3. Het belang van een genderperspectief bij de ontwikkeling en evaluatie van het armoedebestrijdingsbeleid.

Deze thema's kwamen zowel naar voren in het thematisch rapport als in de bijdragen van de Gekruiste Blikken. De thema's worden geduid door een auteur van de Gekruiste Blikken en er worden ook enkele pistes voor actie naar voren geschoven.

1. THEMA 1 : VROUWEN ZONDER (GESCHIKTE) HUISVESTING

Huisvesting wordt door de geïnterviewde vrouwen in armoede/bestaansonzekerheid in het kader van het Thematisch Rapport aangehaald als één van de belangrijkste problemen die ze ondervinden: discriminatie, de woningen zijn te duur, de woningen zijn van slechte kwaliteit, plaatsgebrek,... Naast het probleem van slechte huisvesting, worden er echter alsmaar meer vrouwen in het Brussels Gewest geconfronteerd met thuisloosheid. Dit kan vele vormen omvatten: leven op straat, in een opvanghuis, wonen bij familie of kennissen,... Er zijn verschillende profielen van thuisloze vrouwen en er is aangepaste hulp nodig voor elk van hen. Concrete acties in verband met thuisloosheid kunnen gaan over onder andere: het ter beschikking stellen van huisvesting (*Housing First*), het aanbieden van gepaste hulp dankzij een uitgebreid en goed functionerend netwerk, preventieve acties om te vermijden dat vrouwen op straat komen te staan.

1.1 PRESENTATIE VAN DE RESULTATEN VAN EEN STUDIE VAN LA STRADA (STEUNPUNT THUISLOEZENZORG BRUSSEL)

La Strada voerde in 2014 een studie uit over thuisloze vrouwen, vrouwen in crisiscentra en opvanghuizen in het Brussels Gewest. Voor alle resultaten van deze studie verwijzen we naar La Strada, maar volgende elementen werden naar voren geschoven in het kader van deze Rondetafel en door Martin Wagener gepresenteerd :

- Er is een algemene stijging van armoede en thuislozen, zowel bij vrouwen als bij mannen.
- Bijna de helft van de vrouwen die opgevangen werden in een onthaalhuis is slachtoffer van geweld (waaronder 25 % slachtoffer van partnergeweld).
- Migrantenvrouwen die slachtoffer werden van partnergeweld zijn uitermate kwetsbaar en hebben heel weinig middelen of mogelijkheden om het hoofd te bieden aan de moeilijkheden. Ze zijn oververtegenwoordigd onder de thuisloze vrouwen.
- Er zijn veel thuisloze vrouwen die mentale gezondheidsproblemen hebben, zij moeten psychologisch begeleid worden. Door de tijd die ze op

straat doorbrachten zijn deze problemen vaak chronisch geworden.

- Een woning zou vrouwen veiligheid en zekerheid moeten kunnen bieden, wanneer omwille van huishoudelijk geweld dit echter niet mogelijk is, zijn er plaatsen nodig waar vrouwen wel een veilige thuishaven vinden. Soms kan de voorkeur gaan naar plaatsen waar enkel vrouwen zijn.
- Niet enkel binnen opvangstructuren moet er nagedacht worden over plaatsen voor vrouwen, in heel de maatschappij moet de "plaats van en voor de vrouw" versterkt worden.

1.2 PRESENTATIE VAN HET SOROPTIMIST PROJECT (LID VAN VROUWENRAAD VZW EN CONSEIL DES FEMMES FRANCOPHONES ASBL)

"Housing first" richt zich vaak vooral op mannen. Op basis van de talrijke getuigenissen en gezien het specifieke karakter van vrouwelijke daklozen werd in reactie hierop een **project voor sociale begeleiding in een solidaire woning** via Chez Nous/Bij Ons uitgewerkt. Dit unieke project in Brussel wil vier vrouwen voor een gemiddelde duur van 3 jaar opvangen, het ging van start in oktober 2013. De deelnemers zijn zeer behoeftige vrouwen: psychosociale problematieken, verslavingen, langdurige periodes van dakloosheid, gezondheidsproblemen, ... Het is een doelgroep waarvoor de aangeboden oplossingen vaak ontoereikend zijn. Het is de bedoeling om, via verschillende middelen (individuele begeleiding, leven in een gemeenschap, ...) de deelnemers aan dit "Housing first"-project op weg te zetten naar een zelfstandig leven.

Enkele getuigenissen van de huursters en de sociaal assistenten geven een beeld over het project:

"Het project is fantastisch, maar wanneer je weer een vast adres hebt en tracht tot rust te komen, worden alle geblokkeerde brieven nagestuurd en worden we overstelpt door onbetaalde facturen, herinneringsbrieven, verwijlintersten en is het moeilijk om opnieuw te beginnen met al deze achterstallige betalingen."

"Wanneer je zo lang op straat hebt geleefd, ben je altijd op je hoede en laat je je niet doen, het is daarna niet gemakkelijk om in een gemeenschap te leven, je hebt tijd nodig om mensen te vertrouwen en om te delen, je hebt nog van alles nodig."

"Belangrijk hier is dat je een eigen kamer hebt om te slapen en te bekomen, omdat je op straat, als vrouw, nauwelijks een oog kunt dichtdoen: je wordt bestolen, aangerand, geslagen. Je leeft voortdurend in angst en overdag vinden we nu eindelijk wat rust. In de nachtopvang verander je echter elke dag van bed, met het risico dat je luizen of schurft opdoet. Afschuwelijk. En dan de lichaamshygiëne, wat een geluk dat we hier een badkamer voor 4 personen en 2 toiletten hebben. Want als vrouw kon je bij sommige verenigingen dagelijks een douche nemen, maar niet langer

dan 5 of 10 minuten, nadat je meer dan een uur hebt moeten wachten ... wat de toiletten betreft, in de stad zijn er haast geen gratis openbare toiletten. Vandaar hun belangstelling voor het concept van de "uitgestelde koffie" waardoor ze niet enkel een drankje of een maaltijd in een "normaal" kader kunnen krijgen, buiten de sociale restaurants, maar ook gratis toegang tot het sanitair."

"Vandaag, na enkele maanden in een gemeenschap, zijn ze hun leven nog op de rails aan het zetten, sommigen in de overtuiging dat ze definitief gaan breken met het leven op straat, ze willen alles administratief in orde brengen, aandacht schenken aan hun gezondheid, hun alcohol-, drugs- en geneesmiddelenverslaving afbouwen of opgeven, opnieuw trachten sociale banden te smeden. Anderen zijn teruggekeerd naar kraakpanden, zwerven nog steeds rond, zijn min of meer aanvaard door de groep, het project biedt hen enkel een bed en een kamer om zich te beschermen."

De belangrijkste problemen met een dergelijk project zijn:

1) de aanpassing aan de nieuwe omgeving:

Slapen in een bed, zijn bezittingen kunnen achterlaten in plaats van ze de hele dag in zakken te moeten dragen, eten zelf klaarmaken in plaats van langs te gaan bij een sociaal restaurant;

2) opnieuw een sociaal leven opbouwen op basis van dit leven in een gemeenschap:

Moelijkheden om voortdurend met dezelfde medehuurlers samen te zijn terwijl je jarenlang, dag en nacht, steeds andere mensen ontmoet hebt, proberen om samen een gemeenschapsleven te organiseren, terwijl de straat geen plaats is voor compromissen en eerder verbale of fysieke kracht stimuleert.

De overheid kan een project "Housing first" voor vrouwen ondersteunen door:

- sociale en medische diensten te voorzien die een heel lage drempel kennen;
- werken vanuit de talenten en vaardigheden van de vrouwen. Uitgaan van hun autonomie;
- na het project (met een duurtijd van drie jaar) moeten er
 - woningen voorzien worden met een lage huurprijs via Sociale VerhuurKantoren (SVK).
 - toegang tot vormingen die niet enkel leiden tot preciaire tewerkstelling
 - meer toegankelijke kinderopvangplaatsen
 - ontmoetingscentra met een voor vrouwen aangepast aanbod aan activiteiten
 - algemene welzijnsdiensten die de verschillende problemen waar de vrouwen mee geconfronteerd worden kunnen aanpakken.

1.3 REACTIES VAN DE ZAAL

Solidair wonen bevorderen

1/ In het rapport staat er dat de geïnterviewde vrouwen vragen om solidair wonen te bevorderen en ook hier wordt dit naar voren geschoven als mogelijke piste. Slechts weinig projecten leiden echter effectief tot een resultaat, samenwonen is dan ook verre van evident, en misschien zelfs nog moeilijker voor personen die een moeilijke en bestaansonzekere situatie kennen of kenden. Omtrent solidair wonen zou er dan ook meer beleidsondersteunend onderzoek moeten gebeuren.

2/ Het solidair wonen is voor mensen niet altijd een vrije keuze. Vrouwen kunnen in een project stappen, of niet, ze kunnen niet altijd kiezen voor hulp inzake huisvesting en begeleiding zonder het aspect van samenwonen erbij te moeten nemen.

3/ Een intensieve begeleiding, ook rond het aspect van samenwonen, is belangrijk in zulke projecten van solidair wonen.

4/ Solidair wonen heeft meer kans op slagen als het van onderuit groeit, als op vraag van de vrouwen die graag zouden willen samenwonen er gepaste huisvesting en begeleiding kan worden voorzien.

Projecten van te korte duur

Al te vaak krijgen mensen kansen die van te korte duur zijn. Terwijl ze jarenlang in de koude bleven en van de ene bestaansonzekere situatie in de andere terechtkwamen, wordt er van hen verwacht dat na enkele jaren solidair wonen waar ze inderdaad huisvesting en begeleiding krijgen, ze voor altijd uit de bestaansonzekerheid geraken. Waar komen die mensen terecht nadat het project afgelopen is? Men kan niet verwachten dat, na tientallen jaren van bestaansonzekerheid, een kortlopend project hen toelaat om uit die bestaansonzekerheid te geraken.

Projecten opzetten voor slechts een bepaalde duur is niet verantwoord, de mensen moeten tijd krijgen.

2. THEMA 2 : WEDERZIJDSE HULP

Er zijn verschillende projecten waarbij via wederzijdse uitwisselingen, vrouwen hulp kunnen krijgen. We denken dan aan solidair wonen, gezamenlijke aankopen, gezamenlijke spaaracties, kinderopvang, naschoolse activiteiten, gratis goederen of diensten of via een ruilsysteem, praatgroepen, ouder-café's, Er is in Brussel een heel divers gamma aan activiteiten die wederzijdse hulp bevorderen en die voor een betere leefomgeving en levenskwaliteit kunnen zorgen. Zoals we hebben gezien in het Thematisch rapport, hebben de betrokkenen de administratieve boetes voor samenwonen aangehaald. Dit zet aan om na te denken over politieke oplossingen die dergelijke woonvormen wel steunen en aanmoedigen.

2.1 PRESENTATIE VAN EEN STUDIE GEREALISEERD DOOR DE FÉDÉRATION DES SERVICES SOCIAUX – FEDERATIE VAN DE BICOMMUNAUTAIRE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTEN: PORTRET VAN EEN VROUW IN KANSARMOEDE

Personen in bestaansonzekerheid leggen vaak een lang parcours af binnen de sociale dienstverlening, ze gaan hierbij vaak over van de ene bestaansonzekere situatie in de andere, armoede is voor hen geen momentopname maar een langdurige situatie. Aan de hand van het portret van Safia wordt dit heel erg duidelijk: deze vrouw geraakt niet ingeschreven voor een opleiding, kent administratieve problemen waardoor ze een periode geen uitkering krijgt, heeft slechts een tijdelijke baan via artikel 60, ondervindt daarna een periode van werkloosheid om tot slot een tijdelijke deeltijdse baan te vinden met een moeilijk uurrooster. Er is sinds 2007 slechts één constante in haar parcours: een vrouwengroep waar banden gesmeed kunnen worden met andere vrouwen, waar de activiteiten niet alleen ontspanning bieden maar ook van emancipatorisch belang zijn. De gesprekken in deze vrouwengroep maken de beleving van armoede daarenboven een beetje meer draaglijk.

2.2 PRESENTATIE VAN HET ONDERZOEK VAN FLORA VZW

Flora vzw doet onderzoek naar de collectieve steunmechanismen voor éénoudergezinnen. Het gaat om heel diverse activiteiten zoals gezamenlijke spaaracties, gratis winkelen, solidair wonen, schoolse en buitenschoolse activiteiten,... Daarnaast geven deze activiteiten de mogelijkheid voor de (alleenstaande) ouders om zich te ontspannen, te praten, hulp te zoeken bij elkaar, te overleggen,... Deze activiteiten ontstaan ofwel buiten elk institutioneel kader om (bijvoorbeeld ouders van kinderen die naar dezelfde school gaan) ofwel als initiatief van een vereniging of een openbare dienst.

Ze functioneren allemaal op volledig vrijwillige basis, zijn flexibel, worden gemeenschappelijk beheerd en er is een gedeelde verantwoordelijkheid. De vrijheid vormt een belangrijke troef. Deze activiteiten gaan armoede niet oplossen, de economische bezuinigingen zijn meestal anekdotisch, maar ze creëren wel linken, kennis, vertrouwen en hoop. Ze houden van nature rekening met wat voor de deelnemers belangrijk en prioriteit is.

In de huidige context worden deze praktijken niet echt aangemoedigd, ze ondervinden zelfs tal van obstakels waaronder wettelijke. Een van de grote moeilijkheden is de beschikbare ruimte. Er zijn twee types plaatsen die een belangrijke rol spelen bij deze activiteiten:

- Ontmoetingsplaatsen, laagdrempelige plaatsen, gratis, kinderen welkom, met flexibele uren en een gemeenschappelijk beheer. Deze plaatsen moeten ontwikkeld worden op plekken waar vrouwen sowieso vaak komen (kinderopvang, scholen, buurt).
- Knooppunten, waar informatie gedeeld kan worden over het opzetten van collectieve steunmechanismen.

Sommige verenigingen, OCMW's of andere sociale diensten voorzien al in zulke plaatsen maar in het algemeen is er heel weinig (beleids)ondersteuning. Plaatsen die op lokale schaal, dit is erg belangrijk, beschikbaar zijn, zonder voorwaarden of pre-gedefinieerd programma kunnen echter een belangrijke rol spelen in armoedebestrijding en meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

2.3 REACTIES VAN DE ZAAL

Plaatsen voor vrouwen: een "huis der vrouwen"

Het is belangrijk dat er eveneens plaatsen zijn voor vrouwen waar enkel vrouwen mogen komen, anders zullen sommige vrouwen nooit kunnen deelnemen aan activiteiten.

Momenteel is er een tendens naar gender-gemengde initiatieven. Veel projecten die zich enkel richtten tot vrouwen werden ondertussen afgeschaft. Het huidige beleidsklimaat bevordert dus geen projecten en plaatsen die enkel voor vrouwen zijn. Het blijft echter belangrijk om ook plaatsen te hebben die gender-specifiek zijn. Voor sommige vrouwen is het belangrijk activiteiten te kunnen doen onder alleen maar vrouwen. Zij zijn het slachtoffer van deze tendens naar alleen maar gemengde projecten; Zoals men niet moet streven naar alleen maar gemengde activiteiten, moet men ook niet streven naar alleen maar gender-specifieke activiteiten. Binnen het welzijnswerk is het heel belangrijk een heel divers aanbod te hebben.

Een "huis der vrouwen" moet voor iedereen toegankelijk zijn, het moet voor en met vrouwen tot stand komen. De toegang moet gratis zijn.

Waar zitten de obstakels?

De vragen die blijven zijn:

Waarom kunnen momenteel de verenigingen deze rol niet vervullen? Op welke manier en onder welke vorm kan een "huis der vrouwen" tot stand komen?

Met minder budget, minder toegankelijk

Met het verminderen van subsidies en het verdwijnen van jobs met een GESCO statuut wordt het steeds moeilijker om zo'n "huis der vrouwen" op te richten of dergelijke projecten in stand te houden. De projecten die wel gesubsidieerd worden, beantwoorden niet altijd aan de noden van het terrein. Er is eveneens steeds minder de mogelijkheid om aan netwerking te doen.

Collectieve steunmechanismen: voornamelijk vrouwelijk

Er zijn meer vrouwen dan mannen die deelnemen aan groepsprojecten. Deze projecten bevorderen het zelfvertrouwen van de vrouwen en creëren sociale relaties. Dit deel van het welzijnswerk wordt vaak genegeerd en niet naar waarde geschat. Deze laagdrempelige groepsprojecten die gebeuren op het ritme van de vrouwen zijn echter van essentieel belang.

Nochtans wordt het ook voor de vrouwen steeds moeilijker om zich in te zetten voor deze projecten, die niet gewaardeerd worden in het kader van hun activeringstraject. Om hun uitkering te behouden moeten ze alles op alles zetten om werk te vinden en elk soort werk aanvaarden, deelnemen aan collectieve ondersteuningsmechanismen wordt niet altijd beschouwd als waardevol in het activeringstraject.

3. THEMA 3 : GENDERDIMENSIE IN HET ARMOEDEBESTRIJDINGSBELEID

Het armoederapport 2014 benadert de armoedeproblematiek vanuit een genderperspectief: in welke mate worden vrouwen geconfronteerd met armoede en bestaansonzekerheid en wat is hier specifiek "vrouwelijk" aan. Het armoedebestrijdingsbeleid heeft zelden een expliciete doelstelling inzake gelijkheid tussen mannen en vrouwen, veel diensten vertrekken vanuit een algemene dienstverlening naar vrouwen en mannen. Toch merken de welzijnsdiensten op dat de problematiek bij mannen en vrouwen anders kan zijn en passen hun dienstverlening hieraan aan. Daarnaast kunnen beleidsmaatregelen een niet-genderneutrale uitkomst hebben. Het debat rond de individualisering van de rechten op de werkloosheidsuitkering en het leefloon krijgt zo bijvoorbeeld een genderdimensie.

3.1 TUSSENKOMST VAN DE CONFERENTIE VAN DE VOORZITTERS VAN DE OCMW'S (EN DE VOORZITTER VAN HET OCMW VAN SINT-GILLIS)

De idee van hulp evolueert de laatste jaren onder invloed van algemene beleidstendenzen naar de idee van controle: controle van het traject, controle van de voorwaarden. Hierdoor is er steeds minder tijd voor individuele hulp, dit is dan ook vaak een kritiek op de werking van de OCMW's. Het sociaal werk is werk van lange adem, vaak zonder cijferbare resultaten. Dit staat echter lijnrecht tegenover veel financieringswijzen (projectmatig) en financieringsvoorwaarden (met aantoonbare resultaten, voor een bepaald doelpubliek, ...).

De hulp die gegeven wordt aan vrouwen in bestaansonzekerheid kadert in een missie van algemene hulpverlening, veel acties hebben nochtans een genderdimensie. Zo wordt in het OCMW van Sint-Gillis hulp inzake elektriciteit, water en gas vaker aan vrouwen toegekend dan aan mannen. Mannen vragen vaker een referentieadres. Hulp voor de huurwaarborg en de installatiepremie gaat dan weer even vaak naar mannen dan naar vrouwen.

Het is zonder geschikte informaticatools moeilijk om deze, nochtans interessante en belangrijke informatie, te verkrijgen. De OCMW's zouden over geschikte statistische middelen moeten kunnen beschikken om zo hun beleid aan te passen aan hun doelpubliek en de noden.

Daarnaast moet een OCMW rekening houden met de gezinssituatie van de gebruiker en dit is van des te groter belang bij vrouwen die vaak de zorg voor de kinderen op zich nemen. Er worden extra inspanningen geleverd om plaatsen bij de kinderopvang voor hen te vinden, maar in een context van een groot tekort aan plaatsen in de kinderopvang

blijft dit een belangrijk obstakel voor vrouwen in hun sociaalprofessionele inschakeling.

De trajecten die de vrouwen moeten afleggen zijn lang en beginnen vaak bij alfabetisering en vorming, en dit alles in een context waar de huishoudelijke taken vaak nog voor de vrouw zijn weggelegd. Oudere vrouwen hebben het des te moeilijker: na een lang traject van opleidingen en preciaire tewerkstelling, sluit de arbeidsmarkt vaak resoluut haar deuren voor hen.

Een genderdimensie in het armoedebeleid is belangrijk en de OCMW's moeten hun werking aanpassen om te kunnen komen tot een echte emancipatie van de vrouwen. Hiervoor moeten ze echter wel de nodige ondersteuning krijgen.

3.2 TUSSENKOMST VAN HET FORUM BRUXELLOIS DE LUTTE CONTRE LA PAUVRETÉ

De Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté heeft er al vaak op gewezen dat een gender-dimensie ontbrak in het Brussels armoedebeleid en in de Brusselse armoederapporten. Een duidelijk voorbeeld van een beleid dat verschillende effecten heeft op mannen dan op vrouwen is het bestaan van het statuut van samenwonende in zowel de werkloosheidsuitkering als het leefloon. Vrouwen hebben in beide gevallen vaker het statuut van samenwonende dan mannen. Aangezien de uitkering of het vervangingsinkomen lager ligt bij samenwonende, krijgen vrouwen vaker een lager bedrag dan mannen. Dit is met andere woorden een voorbeeld van indirecte discriminatie. De werkloosheidsuitkeringen kennen daarenboven een sterkere degressiviteit voor samenwonenden dan voor alleenstaanden. Deze regelgeving heeft niet alleen financiële gevolgen, het kan een hinderpaal zijn voor de onderlinge familiale solidariteit omdat samenwonen als het ware wordt ontmoedigd.

Voor de werkloosheidsuitkering is het bovendien zo dat het bedrag afhankelijk is van de voorafgaande RSZ bijdragen, aangezien vrouwen vaker deeltijds werken, tijdelijk werk en lagere lonen hebben, dragen zij gemiddeld minder bij en ontvangen bijgevolg een lager bedrag.

Hoewel de regelgeving inzake de werkloosheidsuitkering en het leefloon geen betrekking hebben tot gender, tonen de statistieken duidelijke genderverschillen in de gevolgen van de regelgeving. Europese richtlijnen spreken in dit kader over indirecte discriminatie.

In de strijd voor een individualisering van sociale rechten zijn er twee vormen van acties mogelijk en wenselijk:

1/ Juridisch: aangezien het statuut van samenwonende een vorm is van indirecte discriminatie tegenover vrouwen volgens Europese richtlijnen en nadien vertaald in nationale wetgeving, is het mogelijk om de werkloosheidsreglementering te veroordelen. Er zijn in

het verleden al veel stappen hiertoe ondernomen, maar telkens weigerden de rechters te oordelen dat het statuut samenwonende indirecte discriminatie is. Er werd hierover nooit een prejudiciële vraag gesteld aan het Europees Hof van Justitie te Luxemburg. Nochtans heeft dit Europees Hof van Justitie hierover al een positieve rechtspraak gedaan. De loonsituatie van vrouwen in Duitsland werd beschouwd als een vorm van indirecte discriminatie: in Duitsland zijn de uurlonen voor personen die deeltijds werken gemiddeld lager dan de uurlonen voor personen die voltijds werken. Vrouwen zitten vaker dan mannen in een deeltijds stelsel waardoor er genderongelijkheden ontstaan in het uurloon.

2/ Politiek: ook zonder juridische stappen moet het mogelijk zijn om de werkloosheidsreglementering te veranderen. Wanneer sociale en syndicale organisaties samen werken, kunnen zij immers een sterk signaal geven. Een eerste stap in deze richting werd gezet met de oprichting van de BMIN (Belgium Minimum Income Network, in navolging van de EMIN (European Minimum Income Network)): een overleg tussen de grote syndicale organisaties en de verschillende netwerken die strijden tegen armoede. Dit BMIN pleit voor minimumuitkeringen gelijk aan de armoederisicogrens en een afschaffing van het statuut van samenwonende.

Ondanks het feit dat de Brusselse overheden geen directe bevoegdheden hebben op vlak van de werkloosheidsreglementering en de leefloonwetgeving, nemen zij wel deel aan interfederaal overleg en aan de Interministeriële conferentie "integratie in de maatschappij". Dit biedt hen een politiek platform met alle bevoegde ministers uit de verschillende regeringen om te pleiten voor een individualisering van de sociale rechten.

3.3 REACTIES VAN DE ZAAL

Obstakels naar werk

Het lage loon in sommige sectoren waar veel vrouwen werken vormt een groot obstakel naar werk. Een halftijdse job in de horeca betekent bijvoorbeeld een heel laag loon. Het is belangrijk om de lage lonen omhoog te halen, zeker voor deeltijds werk.

Gender-evaluatie en statistische instrumenten

Het is inderdaad belangrijk om een gender-evaluatie uit te voeren op het beleid, hiervoor moeten de nodige statistieken beschikbaar zijn. Zo moet er van nabij opgevolgd worden wat er gebeurt met de personen die geen recht meer hebben op een werkloosheidsuitkering en wie van hen terecht komt bij het OCMW. Het is echter ook belangrijk te kijken naar wie daar niet terecht komt, welke vrouwen met andere woorden uit het gezichtsveld verdwijnen.

Een jaarlijkse evaluatie van het beleid is noodzakelijk, om dit werk goed te doen moeten verenigingen evaluatie-criteria kunnen voorstellen.

Reactie van het gewest op het statuut samenwonende

Het gewest moet nagaan welke pistes in regionale handen zijn inzake de individualisering van de sociale rechten van personen die bijvoorbeeld solidair wonen.

Een andere kijk op werk

Er is een mentaliteitswijziging nodig waarbij huishoudelijk werk, de zorg voor de kinderen of anderen eenzelfde waardering krijgen als betaald werk.

IV. AFSLUITEND WOORD DOOR DE MINISTER BEVOEGD VOOR HET BELEID INZAKE BIJSTAND AAN PERSONEN, MEVR. C. FRÉMAULT

Ik zou de organisatoren van deze dag willen bedanken om mij de gelegenheid te geven om de werkzaamheden van deze Rondetafel af te ronden.

Dankzij de gesprekken met de sectoren van de sociale actie kunnen we immers samenwerken met de betrokkenen in de armoedebestrijding aan pistes voor concrete oplossingen.

De kennis van het terrein en de ervaring van de verenigingen vormen op die manier een echte bron voor de oriëntatie van de politieke actie, vandaar het belang van deze ontmoeting.

Noodzaak van een armoederapport

Ik heb met zeer grote interesse kennis genomen van de inhoud van het *Brussels Armoederapport 2014*. Deze interesse steunt op verschillende redenen:

Het is, in de eerste plaats, een onmisbaar instrument voor een doeltreffende bestrijding van de armoede in ons gewest. Hoe zouden we immers onze actiemiddelen oriënteren en richten zonder kennis te nemen van de stand van zaken, van de verarmingsfactoren en van de levensomstandigheden van dit deel van de Brusselse bevolking, meer dan een derde, dat dagelijks in armoede leeft? Zonder een objectieve analyse van deze elementen zou het onmogelijk zijn om een beleid te plannen dat de bestaansonzekerheid wil terugdringen en/of voorkomen.

Ten tweede vestigt het *Brussels Armoederapport* onze aandacht op specifieke groepen die een groter risico op armoede lopen en die, om die reden, het voorwerp moeten uitmaken van specifieke en grondige analyses. Nadat men de problematiek van de verarming bij ouderen en jongeren heeft behandeld en na dieper te zijn ingegaan op de daklozenkwestie, stelt het team van het Observatorium ons vandaag voor om een kwestie te behandelen die mij bijzonder na aan het hart ligt, met name die van de verbanden tussen vrouwen en armoede.

Ten derde is het Rapport ook zeer belangrijk omwille van de concrete manier waarop het zich bezighoudt met een kwestie die in mijn ogen fundamenteel is op het vlak van de sociale actie: de verbanden tussen de armoedeproblematiek en de kwestie van gelijkheid.

De vraag luidt als volgt: Waarom zijn de armoederisico's afhankelijk van het feit of men tot een bepaalde sociale categorie of geslacht behoort? Of, met andere woorden, wat zijn de ongelijkheidsfactoren die, via discriminatieprocessen, zorgen voor armoede bij vrouwen? Juist door deze factoren te identificeren geeft het werk van het Observatorium ons aan welke weg we moeten volgen om de emancipatie van deze vrouwen uit deze toestand van armoede te bevorderen.

De factoren van ongelijkheid

Ik zou nu uw aandacht willen vestigen op drie van deze factoren van ongelijkheid die leiden tot sociale uitsluiting zoals geïdentificeerd door het *Brussels Armoederapport*: het evenwicht tussen beroeps- en gezinsleven, de problematiek van de inkomens en het probleem van toegang tot huisvesting.

Het aandeel van eenoudergezinnen in de meest kwetsbare gezinnen, met name de gezinnen die het meest blootgesteld zijn aan bestaansonzekerheid, is vandaag de dag bijzonder alarmerend in Brussel. Het betreft hier in het bijzonder vrouwen, voor zover dat, in eenoudergezinnen, de ouder in 9 van de 10 gevallen een vrouw is. Welke factoren maken dergelijk type gezin nu zo kwetsbaar?

- In de eerste plaats, een problematische toegang tot de arbeidsmarkt. Deze toegang is nog onzekerder wanneer het gaat om moeders met jonge kinderen (0 tot 3 jaar). De moeder is niet beschikbaar op de arbeidsmarkt, omdat ze moet instaan voor de verzorging en de opvoeding van de kinderen, en de kinderen kunnen niet terecht in opvangstructuren voor peuters (crèches of kinderdagverblijven) omdat hun moeder niet professioneel actief is. Het gaat om een dubbele verplichting die discrimineert op het vlak van tewerkstelling en de toegang tot de diensten. Meer dan ooit is het tekort aan opvangplaatsen in Brussel vandaag schrijnend. Met een dekkingsgraad in de gesubsidieerde opvang van 23 % is dit tekort bijzonder nadelig voor arme gezinnen, vaak alleenstaande vrouwen, die zich tussen hamer en aambeeld bevinden, tussen de aanmaning om te gaan werken en de onmogelijkheid om hun kinderen in een crèche in te schrijven.

- In de tweede plaats volstaan de inkomens van eenoudergezinnen, en dus van vrouwen, meestal niet om alle kosten in het dagelijks leven te dragen. Niet enkel het ontbreken van een tweede inkomen is een financiële straf voor deze vrouwen: ze moeten vaak hun toevlucht zoeken tot deeltijds werk om een evenwicht te vinden tussen beroeps- en privéleven, of hebben gewoonweg geen betaald werk.
- Ten derde is ook de toegang tot huisvesting een factor van sociale uitsluiting voor eenoudergezinnen en vrouwen. In Brussel meer dan elders is de prijs voor een huurwoning die geschikt is voor het gezin vaak financieel onhaalbaar met één enkel inkomen, dat dan bovendien doorgaans nog laag is. We kunnen bovendien bevestigen dat huren voor moeders die aan het hoofd van een gezin staan een oorzaak van verarming of overmatige schuldenlast is.

Deze drie factoren, opgeteld bij alle andere duidelijk in het Rapport geïdentificeerde indicatoren waarvan de inhoud vandaag werd besproken, leiden tot armoede en discrimineren deze vrouwen. Zo registreren we, sinds het vorige decennium, een stijging van het aantal dakloze vrouwen, eenoudergezinnen zonder vaste verblijfplaats, kinderen die met hun moeder worden opgevangen in opvanghuizen. Natuurlijk leven niet alle arme vrouwen op straat. Toch is dit een indicator die aangeeft dat er acties moeten worden ondernomen.

Planning van de middelen in de strijd tegen armoede bij vrouwen

De planning van de armoedebestrijdingsmiddelen die worden bedacht en zullen worden toegepast in de loop van deze legislatuur zal rekening houden met deze observaties.

Inkomenssteun voor moeders met kinderen gaat mogelijk worden dankzij een gericht beleid op het vlak van kinderbijslag.

Er komt een beleid voor ouderschapshulp via de ondersteuning van specifieke projecten van verenigingen (intergenerationeel, parascolair, takenscholen, sociale cohesie, schoolhulp).

Er moeten bovendien opvangstructuren komen voor kleine kinderen die toegankelijk zijn voor kinderen van arme eenoudergezinnen, zodat ouderschap en werk elkaar niet langer in de weg staan.

Vrouwen zullen toegang krijgen tot aangepaste en financieel haalbare huisvesting via verschillende vormen van stimuleren die mogelijk worden dankzij het huisvestingsbeleid.

Voor dakloze vrouwen worden meer plaatsen voor opvangstructuren voor eenoudergezinnen voorzien. In de loop van de volgende legislatuur komen er twee nieuwe

opvanghuizen bij: een eerste voor vrouwen die het slachtoffer zijn van intrafamiliaal geweld en een tweede speciaal voor eenoudergezinnen.

Overigens gaat de opvang van daklozen die zich specifiek toelegt op "gezinnen op de dool" worden gesteund en uitgebreid doordat het wordt opgenomen in een stabiele structuur in een gebouw dat we hiervoor hebben aangekocht.

We gaan het uitwerken van projecten die zich specifiek richten tot vrouwen in een kwetsbare sociale situatie stimuleren. Dit publiek staat centraal in onze prioriteiten op het vlak van arbeidsondersteuning van de eerstelijns verenigingsnetwerken (toegang tot eerstelijnsdiensten, sociale opvolging en begeleiding, hulp bij het openen en behouden van sociale rechten, toegang tot de gezondheidszorg, bestrijding van overmatige schuldenlast en bemiddeling).

Wat het geweld tegen vrouwen betreft, gaan preventiecampagnes worden gelanceerd inzake de bestrijding van echtelijk geweld. In dit kader komt er ook een beleid voor het beveiligen van de openbare ruimte.

De lijst van beoogde en geplande instrumenten is lang en verdient het om er tijd en energie aan te besteden. Ze zal worden toegelicht en voorgesteld in het kader van het *Brussels Actieplan Armoedebestrijding*. Ze vormt een van de prioriteiten van mijn optreden als minister voor Bijstand aan Personen en Sociale Actie.

Vrouwen en dakloosheid

Tot besluit wil ik nog één bijkomend element van informatie geven. Tijdens de ontmoeting van vandaag werd ook een bijkomend document voorgesteld. Het gaat om de resultaten van het onderzoek naar dakloze vrouwen, uitgevoerd door het Steuncentrum voor de daklozenhulp, la Strada. Dit werk werd in de loop van 2014 uitgevoerd op vraag van de minister voor Bijstand aan Personen.

Wat zijn de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek?

In de eerste plaats zien we dat het aantal vrouwen dat als dakloos wordt gedefinieerd toeneemt. Het aandeel vrouwen in de populatie zonder vaste verblijfplaats stijgt echter niet. In werkelijkheid is, net zoals in alle grote Europese steden sinds 2008, de globale daklozenpopulatie gestegen en dus, onrechtstreeks, ook de vrouwelijke populatie. Er dient ook rekening mee gehouden te worden dat de definitie van "dakloos", in het kader van dit onderzoek, ook slaat op vrouwen in opvanghuizen of vrouwen met slechte huisvesting (bij naasten, in ongezonde woningen, enz.).

Ten tweede leert dit onderzoek ons dat de armoede van deze vrouwen het resultaat is van een *opeenstapeling van problemen*. Deze opeenstapeling zorgt ervoor dat ze een populatie vormen die in bestaansonzekerheid kan terechtkomen.

Ten derde zijn we in staat om een “portret” van deze vrouwen te maken. De dakloze vrouw is Belgisch, woonde in Brussel vóór de opvang, is tussen 18 en 35 jaar oud (mediaan 31 jaar), alleenstaand, met of zonder kind, komt uit een privéwoning alvorens in een noodopvangcentrum terecht te komen en de duur van haar verblijf neemt toe.

De populatie bestaat uit twee grote categorieën: alleenstaande vrouwen met psychische problemen, enerzijds, en vrouwen die het slachtoffer van echtelijk geweld zijn, anderzijds. In de groep vrouwen die het slachtoffer van echtelijk geweld zijn, werd gewezen op het belang van de plaats van het kind, dat zowel werd gezien als motor voor de “verandering”, maar soms ook als rem om “de problemen te boven te komen”.

Het onderzoek van la Strada biedt ons de mogelijkheid om ons daklozenbeleid te oriënteren. Zoals reeds werd aangekondigd, zullen in de loop van deze legislatuur opvangstructuren worden opgericht die speciaal aangepast zijn aan dit type publiek. Anderzijds gaat in de komende weken een ambitieus programma voor toegang tot huisvesting, een programma genaamd *Housing First*, worden opgestart dat de komende jaren zal worden ondersteund en uitgebreid.

Het is immers primordiaal om structuren uit te werken die tegemoetkomen aan de specifieke behoeften van een publiek, dakloze vrouwen, dat specifieke behoeften heeft en te maken heeft met bijzonder grote problemen. Alleen door een gerichte en aangepaste begeleiding kunnen we op doeltreffende wijze de strijd aangaan met dit fenomeen dat jammer genoeg steeds vaker voorkomt in onze Europese grootsteden.

BIJLAGE: DEELNEMERS AAN DE RONDE Tafel

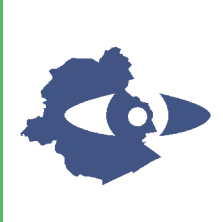
	Nom	Prénom	Organisation
1	AHIDAR	Fouad	Brussels Hoofdstedelijk Parlement fahidar@bruparl.irisnet.be
2	ARNOULD	Marie	Service d'Aide aux Familles bruxelloises asbl marie.arnould@aidefamiliale.be
3	AZDAD	Abderrachid	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale - Collaborateur du député Amet GJANAJ aazdad@parlbru.irisnet.be
4	BARGIBANT	Monique	Conseil des Femmes Francophones de Belgique, asbl m.bargibant@cffb.be
5	BLANCKE	Birger	Fédération Bico bico.federatie@skynet.be
6	BORIGHEM	Antoine	Cellule soutien à la parentalité - Direction Etudes et Stratégies ONE Antoine.Borighem@one.be
7	BOUHON	Martin	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale, Groupe cdH mbouhon@parlbru.irisnet.be
8	BRIDTS	Caro	Samenlevingsopbouw Brussel caro.bridts@samenvlevingsopbouw.be
9	CAMARGO	Béatrix	ULB bcamargo@ulb.ac.be
10	CARRAGGI	Linda	Service des Affaires sociales de l'Administration communale de Saint-Gilles lcarraggi@stgilles.irisnet.be
11	CHAUDHARY	Iram	asbl Porte ouverte porte-ouverte@open-deur.be
12	COLLIGNON	Thibault	Les Foyers d'Accueil lesfoyersdaccueil@optinet.be
13	COLSON	Michel	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale mcolson@parlbru.irisnet.be
14	COPPENS	Kathleen	Overlegplatform Geestelijke Gezondheid Gebied Brussel-Hoofdstad c.d@pfesm-opgg.be
15	CORNIQUET	Claire	Lire et écrire Bruxelles claire.corniquet@lire-et-ecrire.be
16	DAEMS	Amélie	Asbl Flora ameliedaems@florainfo.be
17	DAENENS	Sabine	Kabinet Staatssecretaris Debaets sdaenens@debaets.irisnet.be
18	DARDENNE	Olivia	La Strada odardenne@lastrada.irisnet.be
19	DARON	Cécile	La ligue des Familles asbl c.daron@liguedesfamilles.be

	Nom	Prénom	Organisation
20	DE BONHOME	Michèle	Equipes d'Entraide St Vincent de Paul - AIC Belgique equipes.dentraide@skynet.be
21	DE DECKER	Eline	KULeuven
22	DEBRUYNE	Louis	Groen Fractie louis.debruyne@groen.be
23	DECLERCQ	Marguerite	Resto du Coeur
24	DECOUX	Dominique	Présidente du CPAS de Schaerbeek dominique.decoux@cpas-schaerbeek.be
25	DEGUERRY	Murielle	Observatoire de la santé et du social mdeguerry@ccc.irisnet.be
26	DEJONGHE	Carla	Brussels Hoofdstedelijk Parlement cdejonghe@bruparl.irisnet.be
27	DEKONINCK	Christine	Cabinet du Ministre P. Smet cdekoninck@smet.irisnet.be
28	DERACHE	Claire	Plateforme de Concertation pour la Santé Mentale en Région Bruxelles-Capitale c.d@pfesm-opgg.be
29	DEVRESSE	Anne	La Maison Rue Verte/ Maison d'accueil pour femmes et enfants lamaisonrueverte@scarlet.be
30	DIERICKX	Ariane	Maisons d'Accueil l'Ilot ASBL
31	DUFOUR	Anne-Virginie	SOS VIOL sosviols@gmail.com
32	EGGERICKX	Mireille	Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté eggerickx@fblp.be
33	EMMERY	Isabelle	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale iemmery@skynet.be
34	ENGLERT	Marion	Observatoire de la Santé et du Social menglert@ccc.irisnet.be
35	EVERAERT	Lieselot	Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting lieselot.everaert@cntr.be
37	FEYAERTS	Gille	Observatorium voor Gezondheid en Welzijn gfeyaerts@ggc.irisnet.be
38	FONTEYN	Charlotte	CHU Saint-Pierre Charlotte_FONTEYN@stpierre-bru.be
39	FRANCKART	Luc	Resto du Cœur de Laeken restoducoeur@cpasbru.irisnet.be
40	FRONTIER	Adeline	Conseil des Femmes Francophones de Belgique, asbl adeline.frontier@gmail.com
41	GALVAN	Iria	Lire et Écrire Bruxelles iria.galvan@lire-et-ecrire.be
42	GECZYNSKI	Sharon	Observatoire bruxellois de l'Emploi sgeczynski@actiris.be
43	GERAETS	Claire	Parlement de la Région de Bruxelles claire.geraets@mplp.be
44	GILLIS	Olivier	Cabinet du Ministre D. Gosuin OGillis@gosuin.irisnet.be
45	HERCOT	David	Observatoire de la Santé et du Social dhercot@ccc.irisnet.be

	Nom	Prénom	Organisation
46	HERMANS	Christiane	Gewestelijke overheidsdienst Brussel - Brussel gewestelijke coördinatie - Directie Gelijke Kansen CHERMANS@sprb.irisnet.be
47	HERSCOVICI	Anne	anne.herscovici@ecolo.be
48	HOUTMAN	Brigitte	Talita asbl talita.info@skynet.be
49	HUYTEBROECK	Evelyne	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale evelyne.huytebroeck@ecolo.be
50	IOANNIDIS	Fotoula	Parlement de la Région de Bruxelles
51	JANSEN	Carine	SERVICE PUBLIC DE WALLONIE - SECRÉTARIAT GÉNÉRAL - Direction interdépartementale de la Cohésion sociale (DiCS) carine.jansen@spw.wallonie.be
52	LAWRIZY	Hajar	Brussels Hoofdstedelijk Parlement hlawrizy@bruparl.irisnet.be
53	LEIVA-OVALLE	Fabrizio	SPP Intégration sociale - Service Politique contre la pauvreté Fabrizio.leiva-ovalle@mi-is.be
54	LEMAIGRE	Thomas	thomas@lemaigre.net
55	LUIS SEQUEIRA	Anne-Marie	La Maison Rue Verte/ Maison d'accueil pour femmes et enfants lamaisonrueverte@scarlet.be
56	LUYTEN	Sarah	Observatorium voor Gezondheid en Welzijn sluyten@ggc.irisnet.be
57	MALBERT	Nadine	CHU Saint-Pierre Nadine_MALBERT@stpierre-bru.be
58	MALCHAIR	Corinne	CDCS cmalchair@cdcs-cmdc.be
59	MANDANE	Annick	COCOF – direction des affaires sociales et de santé amandane@cocof.irisnet.be
60	MARON	Alain	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale alain.maron@ecolo.be
61	MASUY	Amandine	IWEPS a.masuy@iweeps.be
62	MAZINA	Déo	Observatoire de la santé et du social dmazina@ccc.irisnet.be
63	MILLAN	Julie	Conseil économique et social jmillan@ces.irisnet.be
64	MOESTERMANS	Herlindis	Vrouwenraad nvr.hmoestermans@amazon.be
65	MONDELAERS	Nicole	BWR nicole.mondelaers@bwr.be
66	MORENVILLE	Catherine	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale, groupe Ecolo catherine.morenvill@ecolo.be
67	MORMAL	Marguerite	Conseil des femmes mmormal@gmail.com
68	NDAYISABA	Odetta	Resto du Coeur
69	NOËL	Laurence	Observatoire de la Santé et du Social lnoel@ccc.irisnet.be
70	OBANDO	Esneda	esnedaobando@yahoo.fr
71	ODDIE	Deborah	AMA - Fédération des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abri d.oddie@ama.be
72	ORY	Karolien	JES-Brussel karolien.ory@jes.be

	Nom	Prénom	Organisation
73	OUALI	Nouria	Centre METICES- Genre et Migration – ULB nouali@ulb.ac.be
74	PARENT	Amandine	Conseil des Femmes Francophones de Belgique, asbl
75	PATERNOSTRE	Brigitte	Commission communautaire commune - Direction du service de l'Aide aux personnes bpaternostre@ggc.irisnet.be
76	PAYFA	Martine	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale
77	PESAVENTO	Edwina	Oeuvre de l'Hospitalité - Home Du Pré
78	PEETERS	Bart	Brussels Platform Armoede bart@brussels-platform-armoede.be
79	PIETERS	Christine	Resto du Coeur
80	POGOSSIAN	Tatiana	SETIS BXL pogossiantatiana@hotmail.com
81	POLSPOEL	Liesbet	Brussels Hoofdstedelijk Parlement lpolspoel@bruparl.irisnet.be
82	POMA	Charlotte	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale Groupe MR cpoma@parlbru.irisnet.be
83	RAISS	Saliha	Brussels Hoofdstedelijk Parlement sraiss@bruparl.irisnet.be
84	RENTEUX	Sabine	Bruxelles Accueil et Développement pour la Jeunesse et l'Enfance (Badje) asbl sabine.renteux@badje.be
85	RODRIGUEZ	Ana	Action syndicale des Femmes CSC Bruxelles u05arm@acv-csc.be
86	ROSIER	Jeanine	Groupe Femmes CSC Bruxelles fc187794@skynet.be
87	RYVERS	Suzanne	Kabinet Schepen Adelheid Byttebier, Nederlandstalig Onderwijs en Cultuur, Gelijke Kansen en Aankopen sryvers@schaarbeek.irisnet.be
88	SASSI	Bruna	CFFB tis.sassi@skynet.be
89	SALEME	Elsa	Groupe Femmes CSC Bruxelles esaleme@gmail.com
90	SCALMANI	Giorgia	Vie féminine adjointe-bruxelles@viefeminine.be
91	SCHELSTRAETE	Christa	Aide aux familles christa.marina@hotmail.com
92	SCHONKER	Noémie	Fédération Laïque de Centres de Planning Familial - FLCPF nschonker@planningfamilial.net
93	SENEL	Tolga	Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale tsenel@parlbru.irisnet.be
94	SENHADJI	Khadija	Observatoire bruxellois de l'Emploi ksenhadji@actiris.be
95	SERRE	Alexia	Fédération des Services Sociaux Bicommunautaire alexia.serre@fdss.be
96	SEVERIN	Patrick	Instants Productions pseverin@instantsproductions.be
97	SPINETTE	Jean	CPAS de Saint-Gilles
98	SUPO	Margarita	Groupe Femmes CSC Bruxelles
99	THEUNISSEN	Anne-Françoise	Groupe Femmes CSC Bruxelles theunissenannefrancoise@gmail.com

	Nom	Prénom	Organisation
101	VAN CAUWENBERGE	Katelijin	CMDC kvancauwenberge@cmdc-cdcs.be
102	VAN HOOTEGEM	Henk	Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting henk.vanhootegem@cntr.be
103	VAN NIEUWENBORGH	Aurélie	Fédération Bico secretariat.bico.fede@gmail.com
104	VANDEN EEDE	Evelyne	Resto du Coeur
105	VANACKER	Sofie	Fondation pour l'Assistance Morale aux Détenus (FAMD) sofie.vanacker@smbg-famd.be
106	VANHESSEN	Christine	AMA - Fédération des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abri c.vanhessen@ama.be
107	VEGAIRGINSKY	Catherine	Centre Bruxellois de Promotion de la Santé (CBPS) catherine.vegairginsky@cbps.be
108	VERDIER	Magali	Vie féminine adjointe-bruxelles@viefeminine.be
109	VERHAEGEN	Lydwine	Fédération des Institutions Médico-Sociales (FIMS) fims.asbl@skynet.be
110	VERLINDEN	Marc	Conseil économique et social mverlinden@ces.irisnet.be
111	VERSLUYS	Christelle	Réseau Wallon de lutte contre la pauvreté christelleversluys@yahoo.fr
112	VINCENT	Antoine	Restojet antoine.vincent@amontfort.be
113	VINIKAS	Bruno	Forum bruxellois de Lutte contre la Pauvreté bruno.vinikas@skynet.be
114	VITALI	Rocco	Cabinet de la Ministre C. Fremault rvitali@fremault.irisnet.be
115	VUYLSTEKE	Nathalie	Oeuvre de l'Hospitalité - Home Du Pré nathvuyksteke@hotmail.com
116	WAGENER	Martin	La Strada mwagener@lastrada.irisnet.be
117	WAUTHIER	Anne-Michèle	Cabinet de la Ministre C. Fremault amwauthier@fremault.irisnet.be
118	WILLAME-BOONEN	Magdeleine	Conseil de l'Egalité et du CFEP willame-boonen@skynet.be
119	WILLEMS	Gudrun	VGC - Algemene directie welzijn, gezondheid & gezin Armoedebestrijding gudrun.willems@vgc.be
120	WIRTZ	Manon	Service d'aides aux familles du CPAS de Woluwe-Saint-Pierre mwirtz@woluwe1150.irisnet.be
121	YANNART	Melody	Observatoire de la santé et du social myannart@ccc.irisnet.be



Synthese van de rondetafel

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT 2014

De rondetafel wordt georganiseerd naar aanleiding van de tweejaarlijkse publicatie van het *Brussels armoederapport*. Op deze rondetafel worden de conclusies van het rapport besproken met enkele betrokken actoren en worden er werkpistes geformuleerd voor de beleidsmakers.

Deze werkpistes moeten het parlementair debat en het Brussels actieplan armoedebestrijding voeden en zo het beleid aanzetten tot acties in de strijd tegen armoede en ongelijkheden.

Een divers publiek wordt uitgenodigd op de rondetafel: de Brusselse parlementsleden en ministers, de lokale beleidsmakers van de gemeenten en de OCMW's, sociale hulpverleners, vrouwen die met armoede geconfronteerd worden, administraties en andere geïnteresseerden.

Dit jaar werd het debat georganiseerd rond het thema "Vrouwen, bestaansonzekerheid en armoede in het Brussels Gewest". Het debat werd georganiseerd rond de presentaties van enkele bijdragen van de Gekruiste blikken en rond enkele mogelijke politieke pistes die voortvloeien uit de vaststellingen van het Thematisch rapport 2014.

Deze synthese van de rondetafel herneemt de inhoud van de presentaties en de reacties van het publiek.

www.observatbru.be

Dit document is ook in het Frans beschikbaar.

Ce document est également disponible en français sous le titre :
"Synthèse de la table ronde"